

Minister van Infrastructuur en Milieu
t.a.v. Rijkswaterstaat
Afd. Water, Verkeer en Leefomgeving
Dhr. M.S. van den Berg
Postbus 17
8200 AA Lelystad

Kenmerk : FB/06.017
Onderwerp : Zienswijze Ontwerp-beleidsregel
Contactpersonen: Fred Bloot

Bilthoven, 4 juli 2014

Geachte Minister,

Met interesse hebben Sportvisserij Nederland en Sportvisserij Limburg (hierna in deze zienswijze 'de Vereniging', 'wij' of 'ons' genoemd) kennis genomen van de Ontwerp Beleidsregel Waterveding waterkrachtcentrales in Rijkswateren. Zo'n toetsingskader kan heel belangrijk zijn bij de afweging of de bouw van elke nieuwe waterkrachtcentrale uit het oogpunt van natuurbehoud en het herstel van de riviertrekvisserij gewenst of toelaatbaar is.

Na lezing van dit toetsingskader geven wij onderstaand onze visie:

1. Rijkswaterstaat moet een maximaal toegestane norm van 10% vissterfte (inclusief uitgestelde sterfte) hanteren als gevolg van waterkracht voor de gehele Maas van Borgharen tot aan Lith

De situatie van trekvisserij als de aal en de zalm is nog steeds zorgwekkend. Volgens het IMARES Rapport (C107/13) zijn de waterkrachtcentrales bij Linne en Lith de twee grootste knelpunten in Nederland voor de trek van schieraal. De cumulatieve vissterfte norm van 10% is in de Nederlandse Maas al ruim overschreden door de bestaande waterkrachtcentrales;

Daarom:

- Moet de norm van 10% gehandhaafd worden en niet worden verruimd door 5 nieuwe waterkrachtcentrales toe te staan met elk 0,1%. Er is geen ruimte voor nieuwe waterkrachtcentrales in de Maas en Nederrijn/Lek;
- Kunnen geen nieuwe waterkrachtcentrales worden vergund, zolang die sterfte niet onder de 10% is gebracht en moeten eerst bij de bestaande WKC 's maatregelen worden getroffen die de sterfte ver beneden de 10% norm brengen;
- Er is alleen sprake van bewezen techniek, als deze technieken zijn toegepast in vergelijkbare situaties als onze Nederlandse rivieren. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met het feit dat het bij veel van de nieuwe initiatieven gaat om nog onbeproeft dan wel onvoldoende beproefde technieken in de Nederlandse situatie, waardoor de vissterfte veel hoger kan uitvallen dan van tevoren berekend.

Het toetsingskader geeft geen enkele aanwijzing hoe in de praktijk de monitoring moet plaatsvinden, terwijl dit toch een wezenlijk onderdeel is van de afweging van de toelaatbaarheid van een initiatief in relatie tot de daadwerkelijke vissterfte.

2. Het toetsingskader en uitgestelde sterfte door waterkracht

Het is onvoldoende duidelijk of bij de sterfte door waterkrachtcentrales in dit toetsingskader rekening wordt gehouden met 'uitgestelde sterfte'. Soms wordt uitgestelde sterfte ('delayed mortality') in het toetsingskader en de onderliggende stukken genoemd, soms wordt dit in het midden gelaten en soms wordt dit zelfs buiten beschouwing gelaten. Wij zijn van mening dat met de uitgestelde sterfte in dit toetsingskader nadrukkelijk rekening moet worden gehouden.

3. Voor nieuwe waterkrachtcentrales in de Nederrijn en de Lek (of waar dan ook) moeten dezelfde strenge eisen gelden als voor nieuwe individuele waterkrachtcentrales in de Maas: streven naar een vissterfte van 0%

Uit onderzoek met transponders blijkt dat er geen smolts en bijna geen schieralen via de Nederrijn/Lek de Noordzee bereiken. Verder maken wij bezwaar tegen de redenering dat voor wat betreft de route Nederrijn/Lek bij de salmoniden rekening wordt gehouden met een aanzienlijke 'bypass' via de Waal, aangezien het overgrote deel van de zalmen en zeeforellen afkomstig uit Duitsland en Frankrijk van de "Waalroute" gebruik maakt. Dit laatste wordt niet door ons bestreden, maar deze redenering leidt ertoe dat de Nederrijn/Lek voor zalm, zeeforel, elft en houting als migratieroute effectief wordt afgeschreven. Temeer daar uit onderzoeken blijkt dat van de in de Nederrijn uitgezette zalmpjes en palingen nu al respectievelijk geen of enkele exemplaren de Nieuwe Waterweg bereiken. Wij zijn dan ook van mening dat voor de huidige en nieuwe waterkrachtcentrales in de Nederrijn en de Lek (of waar dan ook) dezelfde strenge eisen moeten gelden als voor nieuwe individuele waterkrachtcentrales in de Maas: streven naar een vissterfte van 0%.

4. Er is te weinig rekening gehouden met de schadelijke effecten van de opwekking van energie uit waterkracht die veel verder gaan dan de directe sterfte van vissen door turbines

Er is meer schade dan alleen turbineschade dooronder andere:

- Oponthoud door zoekgedrag, waardoor meer predatie, verstoring smoltificatie, afpaaien voordat geschikte paaigebied is bereikt (volwassen salmoniden);
- Er is nog te weinig onderzoek gedaan naar de (soms lethale) schade die volwassen zalmen in de uitstroom van de turbines ondervinden bij pogingen stroomopwaarts te trekken;
- Onvoldoende lokstroomwerking van de vispassage wanneer turbine in werking is, maar onder andere omstandigheden (b.v. veel water over de stuw) ook een onvoldoende lokstroomwerking indien de turbine niet in werking is;
- Nieuwe inzichten doen vermoeden dat op bredere rivieren aan beide zijden een vispassage nodig is;
- 'Impingement' op roosters;

De schade voor de vispopulatie zal daardoor per waterkrachtcentrale in de praktijk altijd groter zijn dan de gestelde norm.

5. In dit toetsingskader is ten onrechte uitgegaan van "bijna geen toename van de vissterfte door waterkracht" in plaats van "een aanzienlijke vermindering van de vissterfte door waterkracht"

Dit is in strijd met de verbeteropgave binnen zowel de Europese Kaderrichtlijn Water, de Benelux Beschikking aangaande vrije vismigratie (M2009), de Europese aalverordening, de NB-wet, het Nederlandse Aalbeheerplan en de oorspronkelijke beleidsnotitie (Van der Sar, 2001).

6. In dit toetsingskader wordt geen rekening gehouden met de reeds bestaande situatie in het buitenland en de daarmee verband houdende cumulatieve effecten. Er is geen sprake van een stroomgebied gerichte aanpak.

7. Het toetsingskader is niet duidelijk of Belfeld en/of Bosscherveld vallen onder bestaande centrales of onder de vijf mogelijke nieuwe initiatieven. Wij zijn van mening dat hier sprake is van nieuwe initiatieven.

8. Er wordt binnen het toetsingskader geen afweging gemaakt tussen de investeringen in herstelprogramma's enerzijds, de mogelijke schade van waterkracht anderzijds en dit in relatie tot de geringe opbrengst van waterkrachtcentrales.

Door het ontbreken van deze belangenafweging schiet dit toetsingskader ernstig tekort.

Verdere opmerkingen naar aanleiding van het toetsingskader:

- Uit onderzoeken blijkt dat sterfte van schieraal (door het bereiken van grotere afmetingen) als gevolg van waterkracht de laatste jaren stijgt. Dit wordt weliswaar in het toetsingskader genoemd, maar bij de berekeningen van aalsterfte wordt hiermee geen rekening gehouden;
- Uit puur theoretische modellen en aannames zou blijken dat turbinemanagement tot reductie van aalsterfte leidt. Dit is nooit in de praktijk onderzocht. Turbinemanagement werkt bovendien niet bij smolts van salmoniden. We hebben voorts sterke aanwijzingen dat dit theoretische model voor turbinemanagement in de praktijk niet wordt uitgevoerd;
- Tabel 1 p. 27 in het toetsingskader: deze tabel is slechts een voorbeeld, is misleidend, heeft geen bronvermelding, en verleidt tot het maken van aannames dat sterfte laag is. De Vereniging is van mening dat deze tabel niet in dit toetsingskader mag worden opgenomen;
- Flora- en Faunawet is niet in het beleidsbesluit meegenomen. Daarom is het besluit onzorgvuldig voorbereid;
- Er zijn ook herstelprogramma's voor elft, houting en steur in de Rijn. Toestaan van 10% sterfte per waterkrachtcentrale in de Nederrijn en Lek frustreert niet alleen het herstel van zalm en zeeforel, maar ook die van de genoemde vissoorten;
- Het is onjuist te redeneren dat de Nijhuis/Pentair turbine tot BBT gerekend mag worden;
- De vereniging is van mening dat er buiten de relevante gebieden, genoemd in de ontwerp-beleidregel, geen waterkrachtcentrales vergund kunnen worden;

- Het Ontwerp-beleidsregel bestaat uit een aantal artikelen en een toelichting. In deze toelichting staat dat het toetsingskader richtinggevend is voor de interpretatie van de ontwerp beleidsregel. Het toetsingskader is weer gebaseerd op een rapport van ATKB. De toelichting in de ontwerp-beleidsregel en het Toetsingskader wekken verwarring in de hand. In deze toelichting staat bij Artikel 5 (p13) dat een verlaging van de vissterfte, kan worden meegewogen bij de berekening van de cumulatieve 10% norm. Dit vinden we niet acceptabel. In het toetsingskader wordt hierop niet teruggekomen.

Tot slot:

Wij zijn bereid onze zienswijze toe te lichten. Wij zien uw reactie dan ook met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,
mede namens Sportvisserij Limburg,

A.A.M Bloot
Adjunct Directeur Sportvisserij Nederland